

Antropologiske bidrag

Tema 1: Antropologien i samfundet

Antropologien vokser frem og vinder indpas i stadig flere områder af samfundet. Hvor antropologer til tider er blevet udkældt – også af antropologer selv – for ikke at tage aktivt del i væsentlige samfundsmæssige diskussioner og problemstillinger, er der en klar tendens i antropologien i dag til at engagere sig i aktuelle samfundsudfordringer. Hvad end det drejer sig om klima, sundhed, kriminalitet, digitalisering, bæredygtighed, økonomi, integration, aldring eller noget helt andet, er der antropologer til stede.

Men hvad er det, antropologien har at byde på? I dette temanummer stiller vi skarpt på antropologiens bidrag til samfundsmæssige udfordringer og spørgsmål. Gennem seks konkrete casestudier viser vi, hvordan antropologien kan bidrage med såvel kritiske indsigter som konstruktive indspark. I denne introduktion til temanummeret udfolder vi de antropologiske bidrag, idet vi særligt søger at udkrystallisere nogle af de centrale måder, hvorpå antropologien kan gøre en forskel i samfundet.

Antropologi er et fag, som for mange mennesker skaber særlige billeder på nethinden. Ofte er disse billeder relativt stereotypiske, men også ganske humoristiske. Mens nogle ser antropologer som eventyrere, der iført tropehjelme lever blandt eksotiske folkeslag langt væk fra internet og smartphones, forestiller andre sig antropologer som flippede hippie-typer med sokker i sandalerne (jf. Strang, 2009: 1). Andre og mere flatterende beskrivelser findes dog også. Tom Kelley (2005), en af partnerne hos den profilerede designvirksomhed IDEO, fremhæver eksempelvis antropologen som den ”største kilde til innovation hos IDEO” (2005: 16, oversat af forfatterne), mens også branding-guruen Martin Lindstrøm (2016: 11) beskriver, hvordan han i forsøget på at opdage store trends ser sig selv som en antropolog, der observerer og sammenfletter livets ”små data” til en større og meningsfuld fortælling.

Sådanne portrætter kan være mere eller mindre genkendelige for antropologer selv, men pointen her skal være, at de illustrerer, hvordan antropologi får opmærksomhed fra folk, som selv står udenfor eller på kanten af faget. I de senere år er interessen for antropologi kun tiltaget, så det nu ikke længere kun er antropologer, der synes, at antropologer har noget at bidrage med. Den administrerende direktør for Novo Nordisk, Lars Fruergaard Jørgensen (citeret i Vangkilde og Vangkilde, 2021), har eksempelvis for nylig påpeget, at det antropologiske arbejde i Novo Nordisk ”bidrager til, at vi kan gå på opdagelse i patienternes måder at leve, tænke og agere på, hvilket udfordrer os og hjælper os til at se nye muligheder for patienterne og fremtiden for Novo Nordisk.” Med sådanne udtalelser synes det at give god mening, når antropologerne Christina Garsten og Anette Nyqvist (2013: 241) argumenterer for, at antropologien i dag oplever et *momentum* ikke alene på universiteterne, men også bredt i offentlige og private organisationer i samfundet.

KASPER TANG VANGKILDE

lektor og leder af
Antropologisk Analyse,
Institut for Antropologi,
Københavns Universitet,
kasper.vangkilde@anthro.ku.dk

PERNILLE HOHNEN

professor,
Institut for Antropologi,
Københavns Universitet,
pernille.hohnen@anthro.ku.dk

SIMON LEX

tenure track adjunkt,
Institut for Antropologi,
Københavns Universitet,
simon.lex@anthro.ku.dk

Dette momentum er imidlertid ikke kun skabt af interessen fra forskellige sektorer i samfundet. Også blandt antropologer på universiteterne er der i stigende grad fokus på at tage aktivt del i forståelsen og løsningen af vigtige samfundsmæssige udfordringer. I en ny antologi med den opsigtsvækkende titel *Why the World Needs Anthropologists* (Podjed o.a., 2021) er fokus på antropologiens sociale værdi og praktiske anvendelse i forsøget på at forandre verden til det bedre, som der står på bogens bagside. Som sådan er der i store dele af antropologien i dag – fra forskere og studerende på universiteter til antropologer i den private, offentlige og civile sektor – en klar tendens til at ville bringe faget meningsfuldt i spil i forhold til konkrete udfordringer både lokalt og globalt.

Imidlertid er der, som Thomas Hylland Eriksen (citeret i Podjed og Gorup, 2021: 9) lidt sarkastisk har understreget, både en dårlig og en god nyhed: ”Den dårlige nyhed er, at antropologi aldrig kommer til at løse den globale krise, men den gode nyhed er, at uden os kommer *ingen* til det, fordi vores viden er en afgørende brik i puslespillet” (oversat af forfatterne). Mens denne udtalelse på den ene side viser, at det ikke skorter på faglig selvtillid i antropologien, vidner den på den anden side om, at et antropologisk fokus på samfundsudfordringer indebærer samarbejde med andre aktører og fagligheder. Som også Tim Ingold (2018: 3) påpeger, er der ingen videnskab, der alene ligger inde med nøglen til fremtiden. For antropologien betyder dette ikke blot, at nye arbejdsområder, problemstillinger og samarbejdspartnere kommer til, men også at antropologer selv må reflektere over, hvordan disse forhold former fagets udfoldelse og udvikling; herunder ikke mindst hvordan faget både udfordres og beriges i mødet med andre professioner og perspektiver, hvordan det spiller en aktiv rolle i samfundet, og hvordan det kan udvikles med henblik på at opnå større gennemslagskraft.

Der er ingen videnskab, der alene ligger inde med nøglen til fremtiden. For antropologien betyder dette ikke blot, at nye arbejdsområder, problemstillinger og samarbejdspartnere kommer til, men også at antropologer selv må reflektere over, hvordan disse forhold former fagets udfoldelse og udvikling; herunder ikke mindst hvordan faget både udfordres og beriges i mødet med andre professioner og perspektiver, hvordan det spiller en aktiv rolle i samfundet, og hvordan det kan udvikles med henblik på at opnå større gennemslagskraft

Dette temanummer fokuserer på antropologiske bidrag til samfundsrelevante spørgsmål og udfordringer. Gennem seks forskellige casestudier af en konkret problematik – køn i arbejdslivet, udvikling af smarte byer, gæld i kreditsamfundet, ledelse af præstationer, værdighed på ældreområdet og håndtering af nabostøj – er vores formål at vise, hvordan antropologien kan bidrage til for-

ståelse og løsning af udfordringer i samfundet gennem både kritiske indsigter og konstruktive indspark. I forlængelse af Eriksens pointe nærer vi ingen naive illusioner om, at antropologi vil løse verdens problemer, men vi finder samtidig, at der i lyset af fagets udbredelse er behov for at eksplicitere, hvori de antropologiske bidrag består – og kan bestå. Dette temanummer er et forsøg på dette.

I denne introduktion sætter vi scenen for de følgende artikler. Vi begynder med at sætte flere ord på det antropologiske engagement i samfundsmæssige spørgsmål, hvorefter vi søger at udkrystallisere et udvalg af de centrale måder, hvorpå antropologien kan gøre en forskel. For alle artikler i temanummeret gælder det, at de er skrevet af antropologer, der gennem deres forskning har engageret sig i danske forhold og problemstillinger.

Antropologisk engagement

Antropologi har altid involveret et konkret engagement i kraft af mindst to forhold. For det første udgør antropologi en videnskab om mennesker og deres sociale og kulturelle fællesskaber og forskelle, hvorved faget søger at forstå menneskers levede liv i al dets mangfoldighed. Hvor nogle fag fortrinsvist har fokus på det enkelte individ eller større systemer og strukturer, retter antropologien opmærksomhed mod det enkelte menneske *som del af større fællesskaber* (Hastrup, 2003: 9). Følgelig engagerer antropologer sig i problemstillinger og spørgsmål, som har betydning i disse fællesskaber. For det andet er antropologiens metode først og fremmest det etnografiske feltarbejde, der indebærer, at antropologen placerer sig iblandt og tager aktiv del i de menneskers levede liv, som man ønsker at forstå. Som sådan er det ganske enkelt umuligt *ikke* at være engageret, idet tilgangen beror på antropologens personlige involvering. Som James Leach (2010: 194) har udtrykt det, er det ”gennem sociale relationer, at vi [antropologer] studerer sociale relationer” (oversat af forfatterne).

Foranlediget af fagets metode og historie har antropologer således altid engageret sig i væsentlige samfundsforhold. Eksempelvis har antropologer bidraget til at bekæmpe racisme og diskrimination, forsvare lokale gruppers rettigheder, blotlægge økonomisk og social ulighed, udfordre dominerende (vestlige) forståelser eller mere kontroversielt at understøtte koloniale og militære handlinger, for nu blot at nævne enkelte eksempler (se f.eks. Low og Merry, 2010). Dette har fundet sted på flere forskellige måder. Hvor nogle antropologer har deltaget i aktivisme, protestbevægelser og ”advocacy”, har andre fungeret som sociale kritikere og offentlige debattører, mens endnu andre har formidlet antropologiske indsigter gennem film, tv og andre medier. Nogle antropologer har også forsøgt at påvirke udviklingen af ny politik og lovgivning, mens andre har bidraget til den såkaldte anvendte antropologi, hvor antropologisk viden, metode og teori bruges til at løse konkrete problemer, ofte i tilknytning til offentlige eller private organisationer.

I de senere år har der været en ambition om at styrke antropologers samfundsmæssige engagement i samarbejde med andre aktører i samfundet. Eriksen understreger f.eks. i bogen *Engaging Anthropology: the Case for a Public Presence* (2006), at antropologer belyser en lang række vigtige emner, men ”deres sofistikerede perspektiver, komplekse analyser og spændende feltmateriale forbliver ukendt for alle undtagen de indviede” (2006: 1, oversat af forfatterne). På denne måde argumenterer Eriksen for, at dele af antropologien udgør en form for faglig boble, hvor antropologer er mere interesserede i at bidrage til interne faglige begreber og diskussioner end i at forandre verden og tage del i offentlige debatter. Ambitionen hos Eriksen såvel som hos andre (f.eks. Bringa og Bendixsen, 2016; Low og Merry, 2010) er at prikke hul på denne boble med henblik på at bringe antropologien meningsfuldt i spil i forhold til emner og problemstillinger af bredere samfundsmæssig relevans. Vores vurdering er, at denne ambition er tiltagende blandt antropologer i Danmark.

Ambitionen er at bringe antropologien meningsfuldt i spil i forhold til emner og problemstillinger af bredere samfundsmæssig relevans. Vores vurdering er, at denne ambition er tiltagende blandt antropologer i Danmark

Ambitionen synes at knytte sig tæt til, at antropologer siden 1980'erne er begyndt at beskæftige sig mere og mere med sociale og kulturelle forhold i deres egne samfund – overvejende med de samme metodiske tilgange og teoretiske perspektiver, som de har studeret og fortsat studerer forhold i fjernere dele af verden. Af denne årsag er antropologi ikke alene blevet mere iøjnefaldende for andre end antropologer, men også mere optaget af spørgsmål og problemer, der har relevans for og dermed ofte er udpeget af andre end antropologer. I disse tilfælde bidrager antropologer ofte ved at udfordre og omdefinere kendte problemstillinger for derefter at undersøge dem med brug af fagets etnografiske og eksplorative tilgang (mere herom nedenfor). Det er således i tæt interaktion med andre aktører og fagligheder såvel som med en ambition om at bidrage til håndteringen af aktuelle samfundsspørgsmål, at megen antropologi i dag udfolder sig. Antropologiske projekter opstår med andre ord nok så meget udenfor som indenfor den faglige boble – som altså derved slet ikke længere udgør en egentlig boble.

Det antropologiske momentum bygger bl.a. på en efterspørgsel fra private og offentlige organisationer. At kunne forstå ”brugere” af et produkt eller en service eller at kunne afdække ”kulturen” i en organisation eller social gruppe udgør f.eks. nogle af de typiske forventninger, som samarbejdspartnere og arbejdsgivere kan have til antropologer. På trods af at antropologer ofte selv vil formulere sådanne spørgsmål anderledes – f.eks. ved at overveje om mennesker eller borgere er bedre betegnelser end ”brugere” eller ved at tale om kulturelle mønstre snarere end kultur i ental – er det denne efterspørgsel på indsigter i menneskelige, sociale og kulturelle forhold, der er blevet et væsentligt

omdrejningspunkt i det antropologiske engagement i samfundsrelevante udfordringer og anliggender. Det centrale spørgsmål forbliver imidlertid, hvad det mere præcist er, som antropologi kan bidrage med.

Antropologiske bidrag

I den resterende del af denne introduktion søger vi at udkrystallisere nogle af de måder, hvorpå antropologien kan gøre en forskel. Der er ikke tale om et entydigt bidrag, men snarere om en vifte af perspektiver i et spænd mellem kritiske indsigter, som adresserer og udfordrer grundlæggende antagelser og praksisser, og konstruktive indspark, som foreslår nye og konkrete tiltag og løsninger (Jöhncke, 2002; Svendsen, 2009). Ofte vil antropologer bidrage på forskellig vis afhængigt af det givne emne, problem og formål.

Den empiriske fordring: At komme tæt på det studerede

Den første form for bidrag relaterer sig til det grundlæggende forhold, at antropologien er empirisk forankret. Den etnografiske metode ses ofte som definerende for faget, og i den klassiske antropologi var etnografi ensbetydende med langvarigt feltarbejde langt væk fra egne breddegrader. I begyndelsen af forrige århundrede blev etnografi derfor defineret som ”beskrivende beretninger om folkeslag uden skriftsprog” (Kuper, 1996: 2). Idéen med feltarbejdet var at komme tæt på den lokale befolkning med henblik på at generere viden om verden, som den blev levet og forstået det pågældende sted. Som metode gjorde deltagerobservation det muligt at følge det sociale liv i praksis og inddrage fortolkninger heraf.

I dag udfolder antropologien sig i stadig højere grad i antropologens eget samfund, men baserer sig fortsat i vid udstrækning på feltarbejdet. Antropologer inkluderer dog en bredere vifte af metoder, der udvider, hvor og hvordan feltarbejde kan finde sted. Dette omfatter bl.a. kortere besøg i felten (Jones, 2010), flerstedet etnografi (Marcus, 1995), digitale metoder (Miller og Horst, 2012), studier af magtfulde sociale grupper (Nader, 1972), at følge netværk og forbindelser (Garsten, 2013) og såkaldte polymorfe former for engagement (Gusterson, 1997). Antropologiske studier i dag kræver ofte nye metodiske tilgange, fordi de studerede fænomener sjældent kan afgrænses til en enkelt lokalitet, men snarere er flydende og omskiftelige samt indimellem vanskelige at opnå adgang til.

 Antropologiske studier i dag kræver ofte nye metodiske tilgange, fordi de studerede fænomener sjældent kan afgrænses til en enkelt lokalitet, men snarere er flydende og omskiftelige samt indimellem vanskelige at opnå adgang til

I feltarbejdet bruger antropologen sig selv som et redskab ved at interagere med og lære fra de pågældende mennesker i felten. Ganske ofte udlægges det faktisk som netop dét, antropologer kan. Hvis man vil forstå andre mennesker

i dybden – forbrugere, kunder, patienter osv. – må man placere og opholde sig iblandt dem, hvor de lever deres liv. Det antropologiske bidrag består således ofte (men sjældent kun) i den nære opmærksomhed på forståelser, praksisser og strukturer, som de kommer til udtryk i det levede liv. Det handler altså ikke alene om, hvad folk siger, men nok så meget om, hvad de gør. Den empiriske fordring muliggør på denne måde at udvikle en form for viden, som søger at komme så tæt som muligt på at forstå de mangfoldige måder, som mennesker anskuer og lever i verden på. Det hænger uløseligt sammen med det følgende.

Den åbne tilgang: At tage andre alvorligt

Bestræbelsen på at forstå andre indebærer en åben og respektfuld tilgang. Som Margaret Mead (citeret i Gammeltoft, 2020: 237) har udtrykt det, forudsætter antropologien ”en åbensindethed, med hvilken man må se og lytte og med undren og forundring optegne alt det, som man ikke ville have været i stand til at gætte.” Den antropologiske tilgang består med andre ord i at forholde sig åbent til verden i form af at udvide horisonter og forståelser snarere end at begrænse dem. I interaktionen med de studerede mennesker lærer antropologen, hvordan verden *også* kan forstås, og livet *også* kan leves – og uden denne åbenhed for forskellighed ville antropologien ikke være til.

Et uomgængeligt element i dette er at tage andre alvorligt. Dette indebærer ikke bare, at antropologen må observere, lytte og lære, men lige så vigtigt at ens egne forståelser og selvfølgheder må lade sig udfordre og destabilisere. At tage andre alvorligt, skriver Ingold (2018: 14-15), er at lade de andres perspektiver og praksisser udfordre ”vores antagelser om, hvordan tingene er, hvordan den verden, *vi* bebor, hænger sammen, og hvordan *vi* relaterer til den” (oversat af forfatterne, kursivering tilføjet). Dette betyder ikke nødvendigvis, at antropologer altid er enige med dem, der studeres, men opgaven er at sætte sig ud over egne perspektiver og praksisser i bestræbelsen på at forstå de gode grunde, som andre måtte have for at sige det, de siger, og gøre det, de gør. Det, der betragtes som ”rigtigt”, ”meningsfuldt” og ”fornuftigt”, fremtræder altid kun sådan fra et bestemt perspektiv.

Antropologien har et innovativt potentiale, fordi faget ikke alene beskriver, hvordan menneskeligt liv i al sin mangfoldighed udfolder sig, men ligeledes hvordan det kunne udfolde sig

Åbenheden implicerer således en destabilisering af etablerede forståelser og praksisser, idet den åbenbarer, at verden *kan* forstås og leves anderledes. Dette peger på et egentligt innovativt potentiale i antropologien, fordi faget dermed ikke alene beskriver, hvordan menneskeligt liv i al sin mangfoldighed udfolder sig, men ligeledes hvordan det *kunne* udfolde sig. At tage andre alvorligt er at forsøge at forstå verden fra deres perspektiv og således åbne sig for andre, nye

og mulige forståelser og perspektiver, der kan bidrage til at gentænke problemer og udfordringer.

Den teoretiske praksis: At skabe nye forståelser og kritik

Den empiriske fordring og den åbne tilgang genererer specifik viden på mikroniveau, men gennem antropologisk analyse udvikles de ”små” detaljer til ”større” indsigter. Denne idé om at forstå overordnede samfundsmæssige forestillinger og forhold gennem detaljeret empirisk analyse af konkrete handlinger, udsagn og begivenheder set i relation til bredere forbindelser og kontekster er definerende for antropologisk analyse. Som sådan handler antropologi ikke blot om etnografisk beskrivelse, men også om analytisk og teoretisk praksis.

Den teoretiske praksis inddrager både specifikke antropologiske teorier og en bred vifte af alment kendte samfundsteorier. Gennem den antropologiske teorihistorie har der altid været en tæt udveksling af begreber, idéer og tilgange mellem antropologien og andre fag, i særdeleshed de samfundsvidenskabelige. Derudover er interessen for tværfaglig vidensudvikling stigende, og antropologer er i en fortløbende dialog med forskere fra andre discipliner indenfor deres respektive forskningsfelter. Dog har antropologien også sin egen særlige teoretiske praksis. Ifølge Kirsten Hastrup (1992) er omdrejningspunktet i det antropologiske projekt en ”forbløffelse” over verdens mangfoldighed, og Billy Ehn, Orvar Lövgren og Richard Wilk (2016) taler om at gøre det velkendte ”fremmed.” Begge perspektiver peger på antropologiens potentiale til at skabe nye indsigter gennem distance til kendte måder at forstå verden på. Overordnet inkluderer denne praksis en række kulturteoretiske og kulturkritiske teknikker, der beror på idéen om at begribe og tilgå et givent forskningsfelt gennem kritisk distance og såkaldt ”defamiliarisering.”

En anden og ofte anvendt praksis er at følge mennesker, genstande, begreber eller andre fænomener, når de bevæger sig på tværs af forskellige steder og domæner for dermed at beskrive og analysere sammenhængene mellem disse (Marcus, 1995). Denne teknik har f.eks. været brugt af antropologer i empiriske studier af, hvordan forestillinger knyttet til neoliberale styringsteknologier i én kontekst viser sig at have utilsigtede konsekvenser i en anden (Shore og Wright, 2000). At følge fænomener og forbindelser udgør således en måde at generere viden på, der rækker ud over enkelte lokaliteter og felter i forsøget på at belyse bredere netværk, sammenhænge og strukturer. En sådan teoretisk viden kan bibringe såvel nye forståelser som radikal kritik.

Den komparative ambition: At sammenligne og sammenstille

Et vigtigt bidrag beror også på det komparative element i antropologien. Siden fagets begyndelse har komparation stået centralt, eftersom et væsentligt formål har været at søge generelle indsigter om menneskers måder at leve på gennem sammenligninger af forskellige samfund og kulturer. De studerede fænomener er således blevet beskrevet og analyseret i lyset af lignende fænomener i andre kontekster, som f.eks. når udveksling af gaver i Melanesien,

Polynesien og Nordvestamerika er blevet set i forhold til hinanden med henblik på at udvikle en teoretisk forståelse af gavens natur (Mauss, 2000 [1925]). I den forstand var mange af de første antropologer drevet af en klar ambition om at tænke på tværs af samfund og kulturer for at nå frem til brede generaliseringer eller almengyldig viden. Ligeledes ligger der allerede et komparativt element i antropologens møde med "de andre." idet antropologens egne forståelser og perspektiver uundgåeligt vil påvirke, hvad der lægges mærke til, ligesom indsigterne om "de andre" vil kaste nyt lys på netop disse forståelser og perspektiver.

Disse aspekter af komparation har George E. Marcus og Michael M. J. Fischer (1986) fremhævet i form af to særlige former for kulturel kritik indenfor antropologien. Den ene er muligheden for at udvikle forståelsen af et bestemt socialt fænomen ved at se på, hvordan et lignende fænomen udfolder sig i en eller flere andre kontekster. Her er der imidlertid ikke tale om en "klassisk" sammenligning i form af at søge efter forskelle og ligheder, men snarere om en *sammenstilling* af tilsvarende fænomener, som i lyset af hinanden kan generere nye indsigter. Den anden form for kulturel kritik består i at bruge empiriske indsigter om et fænomen hos andre, f.eks. om slægtskab og familieforhold, til at "skabe ravage i vores etablerede måder at tænke og begrebsliggøre på" (Marcus og Fischer, 1986: 138, oversat af forfatterne). Det komparative element tjener således til at udfordre og destabilisere, hvad vi ellers tager for givet, ligesom det viser, at vi "lever i lige så kulturelt konstrueret og ikke-'naturlig' en virkelighed, som de gør" (Marcus og Fischer, 1986: 138, oversat af forfatterne). I begge former for kulturel kritik bidrager komparationen til at skabe distance til og "nye øjne på" et fænomen eller en praksis.

Komparationen indeholder således et kreativt potentiale. Pointen er ikke nødvendigvis at nå frem til brede generaliseringer, men at bringe kontekster og fænomener sammen med henblik på at tænke nye perspektiver frem. Lidt karikeret kan man derved sige, at komparationens kvalitet afhænger af, om den er god at tænke med. Det handler om at se forbindelser og de analytiske *effekter*, som opstår fra dem. På denne måde genererer det komparative element erkendelser og idéer, som ellers ikke ville være fremkommet.

Den eksperimenterende tendens: At foreslå og medskabe

Som beskrevet har antropologer traditionelt set taget på feltarbejde for at opnå indsigt i mennesker og deres fællesskaber, som efterfølgende bliver analyseret med et formål om at skabe forståelse for andre kontekster og fænomener. Antropologens positionering i felten er således et middel til at generere data, der bibringer ny viden om eksisterende spørgsmål og forhold. Dette er ikke mindst efterspurgt indenfor design og innovation, hvor antropologer typisk foretager feltarbejde blandt borgere, brugere, patienter mv. for at opnå indsigt i deres levede liv. Herefter overleverer antropologer ofte deres indsigter til designere, ingeniører eller andre udviklere, der i de næste faser af innovation- og designprocessen (måske) indarbejder dem i udviklingen af nye produkter eller services.

I de seneste årtier har antropologer i højere grad sat fokus på de konkrete effekter, som tilstedeværelsen i felten har på mennesker, organisationer og samfund. Der forekommer i mødet mellem antropologen og de studerede en løbende interaktion og dialog, som indvirker på de konkrete relationer og steder, som antropologen befinder sig i (Ingold, 2013). Antropologens tilstedeværelse i et fællesskab eller en organisation har således i sig selv en intervenserende og medskabende karakter (Maurer og Mainwaring, 2012). På det grundlag eksperimenterer antropologer i disse år med nye former for engagement, hvor formålet ikke begrænser sig til at dokumentere sociale og kulturelle sammenhænge i nutiden, men også konstruktivt og intervenserende at indgå i design af mulige fysiske og sociale forhold i fremtiden (Gunn, Otto og Smith, 2013; Smith o.a., 2016). En del nyere antropologi handler derfor om at udvikle viden i aktivt samspil med andre.

Antropologen bidrager med en udforskende og åben tilgang til verden, en empirisk viden, som er tæt på mennesker og fællesskaber, en analytisk evne til at skalere indsigter om lokale forhold op til viden om bredere samfundsspørgsmål samt en kreativ skabelse af idéer om nye fremtidige måder at leve på

På denne måde er formålet ikke alene at udvikle antropologisk viden *om* nogen, men også *med* nogen, enten ved at inddrage borgere, brugere eller andre mere aktivt eller ved at indgå i et tværfagligt samarbejde, hvor antropologer og andre professioner udforsker og løser udvalgte problemstillinger (Lex og Nejrup, 2018). I dette samarbejde bidrager antropologen med en udforskende og åben tilgang til verden, en empirisk viden, som er tæt på mennesker og fællesskaber, en analytisk evne til at skalere indsigter om lokale forhold op til viden om bredere samfundsspørgsmål samt en kreativ skabelse af idéer om nye fremtidige måder at leve på. Særligt det sidste forhold har krævet en meto- disk nytænkning, hvor workshops, prototyper, visualiseringer mv. har tilført faget en mere intervenserende og medskabende karakter. Fokus er ikke blot på, hvordan noget *allerede er*, men hvordan det *kunne være*.

Seks artikler med antropologiske bidrag

De seks artikler i nærværende temanummer kan alle læses som eksempler på, hvordan etnografiske metoder og antropologiske teorier bringes i spil med henblik på at udvikle nye forståelser og løsninger på konkrete samfundsmæssige spørgsmål og udfordringer. Hver artikel rummer flere af de ovenfor beskrevne bidrag, der typisk vil overlappe og gives forskellig vægt afhængigt af emne, problemstilling og formål. På denne måde giver artiklerne indsigt i en variation af antropologiske bidrag, som kommer til udtryk i undersøgelser og engagement indenfor en række forskellige temaer og spørgsmål.

Temanummeret stiller således skarpt på kønsproblematikker i håndværksfagene og på byggepladser (Ebsen), udvikling af nye teknologiske løsninger i form af ”smarte byer” (Lex), forhandlinger af kredit og gæld blandt unge voksne og frivillige gældsrådgivere i kreditsamfundet (Hohnen), forståelser og tilgange indenfor præstationsledelse i sport og erhvervsliv (Helligsøe og Vangkilde), ældrepolitikens fokus på aktivitet, selvhjælp og uafhængighed (Oxlund) samt problemer med nabostøj blandt beboere i etagebygninger (Veng, Petersen og Sørensen). På tværs af disse forskelligartede problemstillinger er det vores håb, at antropologiens samfundsmæssige bidrag vil træde tydeligt frem.

Litteratur

- Bringa, Tone og Synnøve Bendixsen, red., (2016), *Engaged Anthropology: Views from Scandinavia*, Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.
- Ehn, Billy, Orvar Lövgren og Richard Wilk (2016), *Exploring Everyday Life: Strategies for Ethnography and Cultural Analysis*, New York: Rowman & Littlefield.
- Eriksen, Thomas Hylland (2006), *Engaging Anthropology: The Case for a Public Presence*, Oxford & New York: Berg.
- Gammeltoft, Tine M. (2020), ”Margaret Mead: Det menneskelige mange muligheder” i Kirsten Hastrup, red., *Klassiske og moderne antropologiske tænkere*, København: Hans Reitzels Forlag, pp. 233-50.
- Garsten, Christina (2013), ”All About Ties: Think Tanks and the Economy of Connections” i Christina Garsten og Anette Nyqvist, red., *Organisational Anthropology: Doing Ethnography in and among Complex Organisations*, London: Pluto Press, pp. 139-155.
- Garsten, Christina og Anette Nyqvist (2013), ”Momentum: Pushing Ethnography Ahead” i Christina Garsten og Anette Nyqvist, red., *Organisational Anthropology: Doing Ethnography in and among Complex Organisations*, London: Pluto Press, pp. 241-50.
- Gunn, Wendy, Ton Otto og Rachel Charlotte Smith, red., (2013), *Design Anthropology: Theory and Practice*, London & New York: Bloomsbury.
- Gusterson, Hugh (1997), ”Studying Up Revisited”, *Political and Legal Anthropology Review*, 20(1): 114-9.
- Hastrup, Kirsten (2003), ”Introduktion: Den antropologiske videnskab”, i Kirsten Hastrup, red., *Ind i verden: En grundbog i antropologisk metode*, København: Hans Reitzels Forlag, pp. 9-33.
- Hastrup, Kirsten (1992), *Det antropologiske projekt – om forbløffelse*, København: Gyldendal.
- Ingold, Tim (2018), *Anthropology: Why It Matters*, Cambridge: Polity Press.
- Ingold, Tim (2013), *Making: Anthropology, Archaeology, Art and Architecture*, London & New York: Routledge.
- Jones, Julie Scott (2010), ”Origins and ancestors: a brief history of ethnography”, i Julie Scott Jones og Sal Watt, red., *Ethnography in Social Science Practice*, London: Routledge, pp 13-28.
- Jöhncke, Steffen (2002), ”I den gode sags tjeneste? Om antropologi, stofmisbrugere og lodrette forbindelser”, *Tidsskriftet Antropologi*, 45: 29-48.
- Kelley, Tom (2005), *The Ten Faces of Innovation. IDEO's Strategies for Beating the Devil's Advocate & Driving Creativity Throughout Your Organization*, New York: Doubleday.
- Kuper, Adam (1996), *Anthropology and Anthropologists: The Modern British School*, London: Routledge.
- Leach, James (2010), ”Intervening with the social? Ethnographic practice and Tarde's image of relations between subjects” i Matei Candea, red., *The Social after Gabriel Tarde: Debates and assessments*, London & New York: Routledge, pp. 191-207.
- Lex, Simon og Christoffer Nejrup (2018), ”Designprocesser i antropologien”, i Helle Bundgaard, Hanne Overgaard Mogensen og Cecilie Rubow, red., *Antropologiske projekter: En grundbog*, Frederiksberg: Samfundslitteratur, pp. 137-48.
- Lindstrom, Martin (2016), *Small Data. The Tiny Clues That Uncover Huge Trends*, London: Hodder & Stoughton.
- Low, Setha M. og Sally Engle Merry (2010), ”Engaged Anthropology: Diversity and Dilemmas”, *Current Anthropology*, 51(S2): S203-26.
- Marcus, George E. (1995), ”Ethnography in/of the World System: The Emergence of Multi-Sited Ethnography”, *Annual Review of Anthropology*, 24: 95-117.
- Marcus, George E. og Michael M. J. Fischer (1986), *Anthropology as Cultural Critique: An Experimental Moment in the Human Sciences*, Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Maurer, Bill og Scott D. Mainwaring (2012), ”Anthropology with Business: Plural Programs and Future Financial Worlds”, *Journal of Business Anthropology*, 1(2): 177-96.

- Mauss, Marcel (2000 [1925]), *Gaven: Gaveudvekslingens form og logik i arkaiske samfund*, København: Spektrum.
- Miller, Daniel og Heather A. Horst (2012), "The Digital and the Human: A Prospectus for Digital Anthropology" i Daniel Miller og Heather A. Horst, red., *Digital Anthropology*, London & New York: Routledge, pp. 3-39.
- Nader, Laura (1972), "Up the Anthropologist: Perspectives Gained from Studying Up", i Dell Hymes, red., *Reinventing Anthropology*, New York: Vintage Books, pp. 284-311.
- Podjed, Dan og Meta Gorup (2021), "Introduction: Why does the world need anthropologists?", i Dan Podjed o.a., red., *Why the World Needs Anthropologists*, London & New York: Routledge, pp. 1-16.
- Podjed, Dan, Meta Gorup, Pavel Borecký og Carla Guerrón Montero, red. (2021), *Why the World Needs Anthropologists*, London & New York: Routledge.
- Shore, Chris og Susan Wright (2000), "Coercive accountability: The rise of audit culture in higher education" i Marilyn Strathern, red., *Audit Cultures*, London & New York: Routledge, pp. 57-89.
- Smith, Rachel Charlotte, Kasper Tang Vangkilde, Mette Kjærsgaard, Joachim Halse, Ton Otto og Thomas Binder, red., (2016), *Design Anthropological Futures*. London & New York: Bloomsbury.
- Strang, Veronica (2009), *What Anthropologists Do*, Oxford & New York: Berg.
- Svendsen, Mette Nordahl (2009), "Kritisk engageret videnskab: Erfaringer fra forskning om gen- og forplantningsteknologierne", *Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund*, 10: 37-57.
- Vangkilde, Eva Tang og Kasper Tang Vangkilde (2021), "Antropologiens innovative potentiale: Perspektivskifte i arbejdet hos Novo Nordisk", i Steffen Jöhncke og Hanne Overgaard Mogensen, red., *Antropologien på arbejde: En grundbog om den antropologiske kunnen*, København: Samfundslitteratur.